

Spotkanie Podkomisji KEP ds. Indywidualnych Form Życia Konsekrowanego,
Centrum Promocji IFŻK oraz diecezjalnych delegatów i delegatek ds. IFŻK
Sulejówek, k. Warszawy, 25-26 lutego 2025

Ks. dr Marcin Wiśniewski,
diecezja kaliska,

ROZEEZNAWANIE POWOŁANIA KANDYDATÓW DO ŻYCIA PUSTELNICZEGO

- W ostatnich latach obserwujemy wzmożone zainteresowanie życiem pustelniczym oraz szeroko rozumianą duchowością pustyni. Dzięki coraz liczniej wydawanym tekstom źródłowym przybliżającym nam życie Ojców pustyni oraz tradycję monastyczną, duchowość pustelnicza staje się znana coraz większej rzeszy ludzi i powoduje swoistą fascynację oraz chęć osobistego doświadczenia pustyni.
- W zagubionym i zagonionym świecie pojawia się coraz większe zapotrzebowanie na ciszę, zatrzymanie i zastanowienie się nad swoim życiem. Równolegle pojawia się pragnienie głębszej modlitwy i kontemplacji. Zjawisko to dotyczy ludzi świeckich, ale również osób powołanych do służby w Kościele, gdyż w życiu kapłańskie i zakonne wkraść się aktywizm i swoisty kryzys życia duchowego. Stąd coraz więcej osób szuka możliwości spędzenia kilku dni w jakimś klasztorze czy w pustelni.
- Jednocześnie obserwujemy również wzrost powołań do życia pustelniczego zarówno wśród osób konsekrowanych żyjących z zakonach i zgromadzeniach, jak i wśród świeckich. Najnowszy dokument watykański o życiu pustelniczym każe widzieć w tym zjawisku dar dla Kościoła.

Trzeba zauważyć, że jak każdy dar Boży domaga się takie powołanie solidnego rozeznania i formacji. Ze względu na specyfikę tej formy powołania musimy zwrócić uwagę na niebezpieczeństwo przejść ze wspólnot zakonnych będących ucieczką od posłuszeństwa i wspólnoty jak i pielęgnowanie swojej niedojrzałej postawy egoizmu i indywidualizmu – także u osób świeckich będących kandydatami do takiej formy życia, domaga się to zapewnienia odpowiedniej formacji początkowej oraz stałej dla osób już żyjących na pustelni.

- Ze względu na to, że pustelnicy stanowią najmniej liczną grupę spośród indywidualnych form życia konsekrowanego, a w diecezjach są to pojedyncze osoby trudno jest zorganizować solidną formację dla takich osób w ramach jednej diecezji. W praktyce takie osoby formowały się same, ewentualnie korzystały z pobyków i kontaktu z zakonami o charakterze kontemplacyjnym, ze sporadycznym kontaktem

z własnym biskupem czy jego przedstawicielem odpowiedzialnym za życie pustelnicze.

- Odbывające się raz do roku na Górze Krzyża Jubileuszowego pod Ostrzeszowem w diecezji kaliskiej ogólnopolskie spotkania formacyjne dla pustelników oraz comiesięczne skupienia dla pustelników z naszego rejonu, pokazały jak ważne jest zaoferowanie formacji stałej tym, którzy już na taką drogę weszli.
- Jednocześnie pojawiały się u nas osoby świeckie, konsekrowane oraz prezbiterzy, którzy odkrywali w sercu pragnienie życia pustelniczego i zwracali się o pomoc w rozeznaniu i formacji.
- Watykański dokument **"Otworzę drogę na pustyni" – Forma życia pustelniczego w Kościele partykularnym** traktujący o życiu pustelnicznym w punkcie 31. wskazuje kilka istotnych spraw dotyczących formacji do życia pustelniczego:
 - "31. Praktyka ukształtowana przez historię tego powołania wskazuje, że od tych, którzy ujawniają ku niemu inklinację, jest wymagany czas rozeznania i formacji w jakimś klasztorze lub innej wspólnotie życia konsekrowanego pod kierunkiem fachowej osoby.
 - Inną formą stanowią planowe spotkania z osobą czy osobami zaangażowanymi przez biskupa do nieprzerwanego towarzyszenia na drodze tej specyficznej formacji.
 - Celem jest formacja, która uwzględnia wszystkie istotniejsze aspekty sfery ludzkiej, duchowej, kulturalnej i relacyjnej.
 - W tej perspektywie pustelnik zadba o nadanie szczególnego znaczenia programowi formacji ciągłej, dostosowanej do swojego stanu.
 - W szczególności pustelnik będzie czerpał z wielkiego duchowego dziedzictwa Ojców pustyni oraz ze skarbca tradycji chrześcijańskiej, Magisterium Kościoła i świadectwa świętych".

MINIMALNY CZAS FORMACJI DO ŻYCIA PUSTELNICZEGO

- **Osoby konsekrowane** – minimum trzy lata próby odbytej w pustelni na eksklaustracji (porozumienie między biskupem i wyższymi przełożonymi) pozostając na swoich ślubach w macierzystym instytucie (nie składają ślubów czasowych pustelnicznych),
 - śluby wieczyste pustelnicze najwcześniej po 3 latach próby,
 - osoby, które zupełnie odeszły z instytutu przed podjęciem drogi życia pustelniczego i żyły w świecie i mają uregulowaną sytuację prawną w stosunku do instytutu, wtedy formacja podobna do osób świeckich z możliwością niewielkiego skrócenia),

- **Osoby świeckie** – 2 lata szkoły formacyjnej i kontakt z biskupem i jego przedstawicielem, próba wdrożenia w swoje życie elementów życia pustelniczego (**aspirat**),
 - po okresie 2 lat zamieszkanie na pustelni bez ślubów na 2 lata (**nowicjat**),
 - po 2 latach mieszkania na pustelni pierwsze śluby czasowe ponawiane co roku przez minimum 5 lat (**juniorat**),
 - najwcześniej po 5 latach **śluby wieczyste**.
- **Prezbiterzy** – 2 lata próby bez ślubów, minimum trzy lata na ślubach czasowych.

Jeśli chodzi o szkołę formacyjną to można w niej uczestniczyć na każdym wczesnym etapie formacji. Również osoby świeckie, prezbiterzy mieszkający już na pustelni na okresie próby bez ślubów oraz osoby będące na ślubach czasowych, a także osoby konsekrowane, które są na okresie próby na eksklaustracji, jeśli wcześniej nie uczestniczyły w szkole formacyjnej powinny z tej formy formacji skorzystać. Niepokojące wydają się postawy osób przechodzących z zakonów i zgromadzeń zakonnych oraz prezbiterów, którzy utrzymują, że nie potrzebują żadnej formacji i naciskają ordynariuszy na szybkie przejście do formy życia pustelniczego. Należy zaznaczyć, że życie pustelnicze jako indywidualna forma życia konsekrowanego to zupełnie nowa formuła życia. Należy zwrócić uwagę, by życie pustelnicze cechowało się odrębnym charyzmatem w stosunku do macierzystego zakonu czy zgromadzenia z ewentualnym pozostawieniem korzenia duchowości, z której się wyrosło. Nie może jednak ta forma życia przybierać kształtu kopii macierzystego zakonu z jedynym wyjątkiem, że jest realizowana jednoosobowo. W tym przypadku należy zweryfikować, czy nie jest to ucieczka przed doświadczeniem wspólnoty i posłuszeństwa oraz próba realizacji indywidualizmu.

SZKOŁA FORMACYJNA DLA KANDYDATÓW DO ŻYCIA PUSTELNICZEGO

Szanując autonomię i pierwszorzędą odpowiedzialność poszczególnych biskupów za rozeznanie powołania pustelniczego wyszliśmy naprzeciw z pomocą powołując do istnienia od października 2024 „Szkółę formacyjną dla kandydatów do życia pustelniczego”.

- W szkole obecnie uczestniczy 17 osób.
- Zjazdy stacjonarne odbywają się w weekendy co 2 miesiące.

- Oprócz tego uczestnicy co tydzień otrzymują materiały formacyjne z którymi pracują indywidualnie, a w czasie zjazdu je podsumowujemy.

W ramach 2 letniej formacji w szkole każdy uczestnik jest zaproszony do:

- Odbycia tygodniowych rekolekcji w milczeniu o tematyce uzdrowienia zranień.
- Przynajmniej tygodniowego pobytu raz do roku w jakiejś pustelni u boku doświadczanego pustelnika.
- Pomagamy w przygotowaniu osobistej reguły życia.
- Jest możliwość skorzystania z badań psychologicznych.

PROGRAM SZKOŁY FORMACYJNEJ dla osób rozeznających powołanie pustelnicze oraz kandydatów do stanu życia pustelniczego.

I. Biblijne podstawy życia pustelniczego.

1. Doświadczenie pustyni w Starym Testamencie

- pustynia miejsce stworzenia,
- doświadczenie krzewu gorejącego,
- wędrówka przez pustynię jako archetyp drogi do Boga,
- pustynia w pismach Proroków,
- prorok Eliasza.

2. Pustynia w Nowym Testamencie

- Jan Chrzciciel i jego misja,
- Chrystus na pustyni,
- asceza i umartwienie w Nowym Testamencie.

II. Początki życia monastycznego na Wschodzie:

1. Anachoretyzm w Egipcie

- Abba Antoni - ojciec monastycyzmu,
- Wielcy Ojcowie pustyni,
- warunki i sposób życia Ojców pustyni,
- wskazówki duchowe Ojców pustyni.

2. Syryjska tradycja monastyczna.

3. Palestyńska tradycja monastyczna.

III. Początki życia monastycznego na Zachodzie:

1. Narodziny życia monastycznego w Kościele Zachodnim.

2. Św. Marcin z Tours.
3. Św. Jan Kasjan.
4. Św. Benedykt.

IV. Zakony i Instytuty życia konsekrowanego odwołujące się do charyzmatu życia pustelniczego w Kościele Katolickim:

1. Św. Romuald i kameduli.
2. Św. Bruno i kartuzi.
3. Św. Franciszek z Asyżu i franciszkańska reguła życia w pustelni.
4. Karmelitańska droga pustyni.
5. Karol de Foucauld i Mali Bracia i Siostry.
6. Betlejemici.

V. Współczesny monastycyzm na Wschodzie.

VI. Nowe formy realizujące charyzmat życia pustelniczego na Zachodzie.

VII. Życie pustelnicze jako realizacja indywidualnej formy życia konsekrowanego.

1. Zatwierdzenie kościelne – wymogi kanoniczne.
2. Dokumenty Kościoła o życiu pustelnicznym.
3. Cechy konstytutywne diecezjalnego życia pustelniczego.
4. Indywidualna reguła życia i jej elementy.
5. Formacja początkowa i stała pustelnika.
6. Profesja czasowa i wieczysta.
7. Pustelnik kapłan.
8. Kandydaci do stanu życia pustelniczego z instytutów życia konsekrowanego.

VIII. Duchowość pustelnika diecezjalnego:

1. Oddalenie od świata i samotność.
2. Milczenie.
3. Życie dla Boga samego.
4. Modlitwa, Liturgia Godzin i Eucharystia.
5. Pokuta i umartwienie.
6. Wymiar wstawienniczy.
7. Walka duchowa.
8. Kierownictwo duchowe.
9. Praca i utrzymanie.
10. Studium.